

A szétszóratott Nyugat

2009 április 21. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [795](#)

Még nincs értékelve

Mérték

Szabó Lőrinc 1932-ben vetette papírra Kortársak című versét, amelyben kora testvérharcainak értelmetlenségét a közös jövő távlatából látatja: "Még húsz év, tíz, talán harminc, esetleg ötven, / és mind együtt leszünk s megbékülünk a földben." E gondolat jegyében eredtünk a száz évvel ezelőtt indult Nyugat alkotóinak nyomába: ki hol lelte meg a végső nyugalmat. A hálás vagy hálátlan utókor jóvoltából.

"Nacionalista fészek", ahol néma sétákon emlékeznek az emberek - ki tudja, mire

Amikor 1855-ben Vörösmarty Mihályt a tíz évvel korábban létesített Kerepesi (később Fiumei, aztán Mező Imre, 1990 után újra Fiumei) úti temetőben helyezték örök nyugalomra, az értő városi közönség biztos volt benne, hogy a kiválóságok mind itt kapnak majd helyet; és nem tévedtek. Arany János, Jókai Mór és Mikszáth Kálmán elött is itt rohanta le kegyeletét a nemzet, amely már a dualizmus korában is első sorban az újratemetésekben jeleskedett, s épített hatalmas panteonokat az életükben meg nem becsült hősöknek. A temető fenntartója, a város már száz éve rendeletekkel próbálta szabályozni, ki hol kaphat dízsírhelyet az egyre reprezentatívabbá váló sírkertben. És az igyekezet máig tart. Hol az egy párt központjában zajlott az egyeztetés, hol a városi tanácsban, manapság pedig a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottságban döntenek a beérkezett javaslatokról.

Ady, Babits, Radnóti

A Károlyi-kormány azzal, hogy Ady Endrét a temető egyik legszebb, exponált helyeinek egyikére temettette, nemcsak a már életében költőfejedelmeként tisztelt művész, hanem a politikai gondolkodó elött is tisztelt. Ő az első nyugatos, aki itt pihen a 30-as években állított, Csorba Géza szobrászművész által készített - már felavatásakor vitatott, a diadalmas hőroszt felmutató - síremlék alatt. A sírboltban ott vannak a családtagok hamvai, a szülőké, a testvére. (Léda asszony is erre van, Csinszka a Farkasréten.)

A folyóirat többi szereplője, szerkesztője és jeles alkotója - hacsak a család nem döntött másként - jórészt a művészparcellában, a temető másik felében kapott sírhelyet. Az egykori barátok közül elsőként, 1936-ban távozó Kosztolányi Dező kicsit távolabb a többiektől, A szegény kisgyermek panaszait megidéző modern szoborkompozíció alatt pihen. 1938-ban bekövetkezett halála után Karinthy Frigyes magányosan várta be második házasságából származó író fiát, Ferencet. Az ő sírjukat Borsos Miklós fekete gránit emlékműve díszíti. A Nyugat egykor társszerkesztői, Babits és Móricz szinte egymás mellett nyugszanak (a sors fintora: közöttük fekszik Tóth Tihámér püspök, teológus, a Horthy-korszak egyik legfőbb ideológiai támasza, az erényes ifjúság védelmezője), rég feledve egykori vitáikat és szakításukat. Haláluk (1941, 1942) egy korszak végét jelentette. Érdekes módon mindkettőjüknek "szerencséje" volt a síremlékkel.

A szörnyű ötvenes években mintázta meg Móricz portréját és övezte jellegzetes regényhősökkel Medgyessy Ferenc. Ugyanebben az időben készült el Ferenczy Béni klasszikus szépséget és harmóniát sugalló bronzreliefje, "Nem az énekes szüli a dalt" felirattal Babits Mihály és felesége, Török Sophie sírjára. (Noha példás a rend az ősi temetőben is, mindkét nagyszerű alkotásra ráférne némi tisztítás.) S ha már ott vagyunk a művészparcella bejáratánál, lépünk kissé hátrébb. Babitsék mögött ott magasodik a tanítvány, Szabó Lőrinc kopjafája. Rajta a nevek és az évszámok: a költő, a feleség, Mikes Klára, a sokszor megénekelte gyerekek, Kisklára és Lóci, aki a mára korhadásnak indult, gyors felújításra szoruló faszobrot megrendelte. A nyugatosok második nemzedékétől kissé távolabb kapták meg a végső tiszteletet a tömegsírokból elkerült áldozatok, Radnóti Miklós, Szerb Antal és Sárközi György.

Nacionalista fészkek

És itt pihen Ignó, aki a Nyugat beköszöntő, programadó cikkét írta, s aki bár 1919-től nem élt Magyarországon, 1929-ig névleg a lap szerkesztője maradt. Soha nem tudta megbocsátani, hogy Babitsék törölték a nevét az impresszumból, ma is így jelzi a síremlék: Ignó, a Nyugat szerkesztője. Ő, neves újságíró édesapjával és szerkesztőtársával, a szigorú Osvát Ernővel ellentétben úgy vélte, Ady közelében a helye, nem a Kozma utcai zsidó temetőben. (Ott temették el az ugyancsak a Nyugathoz kötődő Szomor Dezőt, Szép Ernőt, Somlyó Zoltánt is.)

1945 után, amikor megszűnt hadszíntér lenni a Kerepesi úti temető, s a hihetetlen pusztítást véghezvivő szovjet csapatok eltávoztak, az új hatalom előbb a helyreállításon dolgozott, aztán Rákosiék hatalomra jutása után azon, miként lehetne felszámolni ezt a "nacionalista fészket", ahol néma sétákon emlékeznek az emberek - ki tudja, mire. Rákosi 1952. szeptember 30-tól lezárta a sírkertet, első sorban gazdasági okokra hivatkozva. Szélesíteni kell az utat, új ipartelepeket kell létesíteni.

Tucatnyi kripta és síremlék esett áldozatul a buzgalomnak, de - hála néhány káder aggályoskodásának - a temető végül maradt. Olyannyira, hogy 1956. október 6-án itt rendezték meg Rajk László és társai tömegdemonstrációvá vált újratemetését. Kádárék okosabbak voltak, mint Rákosi: Ők nem megszüntetni, hanem kisajátítani akarták az 1957-ben Mező Imre úti temetőre átnevezett intézményt. 1957-ben kezdték el és 1959-re fejezték be a munkásmozgalmi panteon kialakítását. Ezzel egyidejűleg rendeletet hoztak, hogy tilos mindenfajta egyházi

szertartás a temet? egész területén.

Antall József gesztusa

Valamirevaló író, Babitsék, Móriczék egykori harcostársai többé nem temetkeztek a Nemzeti Sírkertbe. És ezt a hatalom nem is bánta különösképpen, volt gondja elég, miként töltsen fel a mozgalmároknak kialakított 365 urnahelyet. (1988-ra csak 72 fülkét sikerült elfoglalni.) Kimondva-kimondatlan a Farkasréti temet? lett az ötvenes évekt?l a nemzet igazi sírkertje. Itt nyugszik: a Nyugatban induló Füst Milán, a kiváló elbeszél? Tersánszky Józsi Jen?, Illyés Gyula, Babits famulusa, az ? örökébe lép? költ?-szerkeszt?, az 1925-ös Nyugat-pályázaton els? díjat nyert, ám a Nyugattól kés?bb messze távolodó Németh László. Népiek és urbánusok, akik naggyá tették a múlt század magyar irodalmát. (És a sors különös gesztusa: itt helyezték el Rákosi Mátyás urnáját, és ide kérette magát örök nyugalomba Aczél György is.)

A Fiumei úti temet? pusztulásra van ítélve, ha csak egyszerre dics?séges és szánandó múzeumként m?ködik - vallotta a rendszerváltozás utáni els? miniszterelnök. A történész Antall József tudatosan döntött, amikor elérkezettnek látta az id?t. Végakarata értelmében a Nemzeti Sírkertbe temették el 1993-ban, noha ugyancsak politikus édesapja Farkasréten kapta meg a végtisztességet. Az antalli gesztus eddig kevés követ?re talált. Pedig a Fiumei úton akár remek társaságba is lehet kerülni, és hely is van b?ven, ellentétben a gyönyör? fekvés?, de zsúfolt Farkasréttel.

Osztovcics Ágnes, hetivalasz.hu

[Tweet](#)

DR. DRÁBIK JÁNOS

100 ÉVVEL TRIANON UTÁN

DVD

A trianoni gyalástról tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell”

Ajánló